

Església parroquial de Sant Salvador de Guardiola

Sant Salvador de Guardiola

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Carrer de l'Església, s/n
Alçada: 375

Coordenades:

Latitud: 41.67294
Longitud: 1.76481
UTM Est (X): 397181
UTM Nord (Y): 4614201

Classificació

Número de fitxa 08098-398
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Renaixement Modern Contemporani
Segle XVII-XIX
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Observacions protecció: POUM: catàleg de béns a protegir (P1)
Número inventari 38432
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Religios
Titularitat Privada
Titular: Bisbat de Vic

Fitxes associades:

[Imatge de Sant Marc](#)

[Imatge de Sant Valentí](#)

[Pica baptismal de l'església parroquial de Sant Salvador de Guardiola](#)

Púlpit de l'església parroquial de Sant Salvador de Guardiola

Rellotge de sol de l'església parroquial de Sant Salvador de Guardiola

Rectoria de l'església de Sant Salvador de Guardiola

El Pedró

Festa del Panellet

Arxiu parroquial de Sant Salvador de Guardiola

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la fitxa: dt., 15/03/2016 - 01:00

Descripció

L'església parroquial de Sant Salvador de Guardiola és situada en un altiplà als afores de la població. El conjunt està format pel cos de l'església, de planta rectangular i orientat amb la capçalera al nord amb un cert desplaçament cap a ponent, un altre cos adossat a ponent que correspon a la capella del Santíssim, i un altre adossat a llevant, que correspon a la rectoria. Exteriorment, és una construcció molt austera. Els únics elements ornamentals els trobem a la façana principal, que inclou un rosetó i un frontispici, també molt sobri, de reminiscències renaixentistes. Aquest és format pel portal rematat amb un frontó que, al seu interior, acull una forma de temple amb un altre frontó. Al seu interior, una fornícula acull actualment una imatge força recent del Sant Salvador. L'altre element destacat és una galeria porxada que recorre els dos flancs laterals de la construcció al nivell superior, tot configurant un espai sobre les capelles laterals que comunica amb el campanar. Aquestes galeries donen a l'edifici una certa singularitat, per bé que no tenen una funció clarament determinada. A l'angle nord-oest del cos de l'església s'aixeca, uns metres per sobre de la teulada, el campanar, de planta quadrada i amb dues campanes. Sota la teulada, sobresurt un ràfec amb dues línies de voladís. Així mateix, la façana posterior té dues discretes finestretes d'una esqueixada, amb arc de pedra picada.

L'interior de l'església s'estructura entorn d'una nau principal flanquejada per capelles laterals, més baixes. La nau principal és coberta amb volta de canó, i les capelles laterals també, però en sentit longitudinal. Sobre el primer tram de volta s'aixeca el cor. L'església és capçada per un absis de planta quadrada coberta amb una volta de canó més baixa que la de la nau. Des de l'any 1994 un gran retaule de guix amb el motiu de la Transfiguració o del Sant Salvador, obra de l'artista Josep Lluís Carrera Peleato, llueix com a rerefons del l'altar. En la darrera reforma, els murs interiors s'han deixat a pedra vista excepte a les voltes, que conserven l'arrebossat i els arcs torals. La capella del Santíssim, obrada a finals del segle XIX, té una estructura similar, però amb les parets llises, pintades i perfilades per unes senzilles motlures.

Entre els elements d'interès que es conserven a l'interior del temple cal esmentar dues imatges de sant Marc i sant Valentí (segon i tercer patrons de l'església) que formaven part d'un retaule barroc d'autor desconegut, de la primera meitat del segle XVII, el qual estava situat a l'altar i fou destruït durant la Guerra Civil.

Actualment les dues imatges es troben a la tercera capella lateral del costat de l'epístola. En aquesta i altres capelles es conserven també imatges del Roser, de sant Antoni Abat, de Sant Isidre, de santa Llúcia, de sant Antoni de Pàdua, de sant Josep i de la Moreneta, les quals semblen posteriors, tal vegada del segle XIX o començament del XX, i la de la Moreneta és possiblement encara més moderna. L'única capella lateral que s'ha conservat íntegrament tal com era abans de la Guerra és la de la Puríssima (primera al costat de l'evangeli). Consta d'altar i una fornícula amb la imatge corresponent, i es podria datar al final del segle XVIII o principis del XIX. Altres elements d'interès són la pica baptismal i un púlpit de fusta.

L'entorn exterior de l'església fou remodelat entorn de la dècada de 1990, quan s'hi habilità un petit jardí amb arbres. El paviment de lloses davant de la façana conté un interessant mosaic amb els símbols dels quatre evangelistes, i davant de la rectoria n'hi ha un altre de més petit amb la figura d'un crismó. L'autor és el paleta Josep Barturó, de cal Pinyot Vell. Anteriorment en aquesta zona hi havia unes tines. Així mateix, davant del portal s'hi ha col·locat les lloses d'algunes tombes, i en un angle de la façana es conserva un rellotge de sol.

Observacions:

Inscripció al portal: 1640.

Tombes situades davant del portal: una amb el gravat d'una calavera, "Año 1880" i text il·legible, una altra amb un gravat geomètric al centre. Les tres lloses del costat, sense cap gravat, també podrien correspondre a tombes.

(Continuació Història)

L'any 1640, doncs, el culte es trasllada al temple actual, que es construí al pla, més allunyat del castell i més pròxim a la zona on hi havia la majoria de masos (en aquesta època encara tots dispersos), probablement en el lloc on hi havia la rectoria. L'impulsor de l'obra fou el rector Miquel Pujades, que va comptar amb l'ajuda d'una comissió formada per ell, el batlle, dos jurats del govern municipal i dos propietaris de masos benestants. La traça o projecte de l'obra s'encarregà a l'escultor manresà Joan Generes, que en el contracte consta com a "fuster". En l'obra hi va participar un encarregat de proveir i transportar la pedra necessària, que s'havia d'extreure de la finca del mas Miralda i per la qual es desmantellà un "casalot" arruïnats, possiblement la rectoria vella, i el mestre de cases Jaume Roca amb els seus fills. Devien començar l'any 1639 i tres anys més tard, el 29 de setembre de 1642, s'inaugurava la nova església. El preu estipulat van ser 300 lliures, però probablement hi hagué despeses sobreafegides, les quals van motivar l'endeutament de la parròquia. Immediatament després es construí al costat de l'església una nova casa rectoral que, segons es dedueix de la llinda del portal, el 1643 ja era enllestida (CAPDEVILA, 1999).

La parròquia tenia tres confraries: dedicades a Sant Salvador (titular de l'església), Sant Isidre (documentada a mitjan segle XVII) i el Roser. D'aquesta última és l'única de la qual se n'ha conservat un llibre. Va néixer l'any 1606 i el 1614 va ser refundada i confirmada, iniciant de nou el llibre de registre. La confraria del Roser era regida per dos administradors i diversos "capitans". Cal dir que també a principis del segle XVII es construí la capella del Roser a la parroquial de Salelles.

L'any 1616 hi ha constància que a l'església parroquial s'hi va col·locar una nova campana (CAPDEVILA, 1996: 3). L'església tenia un retaule barroc del segle XVII, d'autor desconegut, del qual se'n coneix una fotografia parcial feta abans de la seva destrucció el 1936 (CAPDEVILA, 1996). D'aquest retaule només se n'han conservat les imatges de sant Marc i sant Valentí. Al darrer quart del segle XIX es feren obres a la sagristia i s'aixecà la capella del Santíssim, que el 1896 ja era acabada. Des de finals del segle XIX els mossens al front de la parròquia han estat els següents. 1892: Antonio Pujals (regent); 1894: Mn. Josep Colomer (ecònom); 1899: Mn. Ramon Manubens (rector); 1921: Mn. Josep Sanfeliu (rector durant 13 anys); 1924: Mn. Gaspar Verdager i Colomer; 1928: Mn. Josep Grifé (nou ecònom); 1935: Mn. Melcior Rovira (rector, morí assassinat el 1936); 1948: Mn. Vicenç Mussach; 1948: Mn. Josep Feu Sala (ecònom); 1948: Mn. Francesc Xavier Falgueres (rector); 1955: Mn. Lluís Toneu (rector fins 1958); 1958: Mn. Jaume Tuneu Blancafort (rector fins 1997); 1997: Mn. Amat Berenguer; 2001: Mn. Celestí Durich; 2005: Mn. Amat Berenguer; 2006: Mn. Josep Morros. L'any 1999 es va inaugurar una remodelació general que es va fer a tot el conjunt: els murs interiors es van deixar a pedra vista, es van fer importants obres a l'interior de la rectoria i s'adequà l'enjardinament exterior.

Història

La primera església de Sant Salvador de Guardiola es trobava en una altra ubicació, més a prop de l'antic castell de Guardiola. A mig camí en l'ascens al turó on aquest estava assentat, i on actualment hi ha el mas Miralda. Al segle X hi ha notícies d'un prevere de nom Ennegó que molt probablement residia al castell de Guardiola i tenia cura de la seva capella. L'església de Sant Salvador de Guardiola com a tal, situada als peus del castell, és documentada per primera vegada el 1038. Des del 1111 se'n coneix la condició de

parròquia, amb el nom de Sant Salvador del castell de Guardiola, al comtat de Manresa. Aquest any hi consta un tal Ot com a prevere del castell. Dels segles XIII i XIV en coneixem algunes notícies disperses: el 1279 el rector era Pere de Puig (procedent del mas Puig d'Escuder). El 1284 el rector era Joahnnis (fill del mas Joan, actualment Brunet) i sabem que el senyor del castell havia donat a la parroquial el drets anomenats "exitus et pueribus" i de tasca i fruits de la terra, els quals constituïen una de les fonts d'ingressos de la parròquia. Al final del segle XIII i principi del XIV el rector era Pere Pasqual, el qual manifesta ser pare de Jaume Pasqual. Per tant, és possible que es tractés d'un prevere concubinari. Entorn de 1330 es registra com a rector Raimon de Mata. El 1336 consta com a rector Galindo de Monte Curvo (originari de Montcorbau, Vall d'Aran). El 1344 el rector sembla que era Guillem Galdí. El 1345 Berenguer de Vilaseca fa estada a l'església parroquial sense ser-ne rector. El 1380 el rector és Bernat d'Eclesiolis. Les notícies continuen sent molt escasses fins al segle XVII. A partir d'aquest moment es troben més notícies de rectors, ecònoms o vicaris, tot i que no són suficients per elaborar un rectorologi pròpiament dit (CAPDEVILA, 1999: 73).

L'any 1640 el culte es trasllada a un nou temple que es construí al pla, més allunyat del castell i més pròxim a l'actual nucli urbà. Probablement es va triar el lloc on hi havia la rectoria, ja que per construir la nova església s'hagué de desmantellar un "casalot". A partir d'aquest moment les notícies es refereixen a la nova església i l'antiga queda fora de culte.

Anteriorment (a les darreries del segle XVI o principi del XVII) es construí una església d'estil gòtic al costat de la parroquial romànica, per a la qual s'utilitzà la pedra d'un mur lateral de l'antiga. En aquest moment l'església romànica es trobava en molt mal estat, fins al punt que ja no s'hi podia fer la litúrgia i s'optà per utilitzar la nova església d'estil gòtic. L'any 1632 es registren unes despeses importants que podrien correspondre a les obres de la nova església. Aquesta va adquirir l'advocació de Santa Maria de Gràcia, ja que va conservar la imatge romànica dedicada a aquesta Mare de Déu. L'any 1861, segons l'informe d'una visita pastoral, la capella de Gràcia es trobava en estat ruïnós i s'hi prohibeix dir missa. Antigament el mobiliari litúrgic de la capella incloïa també una pintura de gran interès: el famós retaule de la Transfiguració del Senyor, la més antiga de les obres documentades del pintor Lluís Borrassà, de l'any 1404. Aquest políptic fou venut per la família Miralda (propietaris de la capella de Gràcia) a l'arquitecte i historiador de l'art Alexandre Soler i March a la dècada de 1920. Actualment pertany a la col·lecció Muñoz, de Barcelona, després d'haver estat exposat una llarga temporada al Museu d'Art de Catalunya. Entorn de la dècada de 1970 l'estudiós del romànic Xavier Sitjes va fer una excavació a l'església romànica a fi de deduir-ne la planta. (Continua a Observacions)

Bibliografia

Autors diversos (2003). Guia del Bages. Els municipis i el seu patrimoni històric, artístic i natural. Centre d'Estudis del Bages, col·lecció guies, núm. 4. Manresa, p. 229.

BARRAL ALTET, Xavier; BENET CLARÀ, Albert; JUNYENT MAYDEU, Francesc; MAZCUÑAN BOIX, Alexandre; VIGUÉ, Jordi (1984). "Sant Salvador de Guardiola", Catalunya romànica, vol. XI: "El Bages", Fundació Gran Enciclopèdia Catalana, Barcelona, p. 478.

[CAPDEVILA PLANS, Jaume] (1996). "La campana del segle XVII" i "Retaule barroc del segle XVII". Quaderns de la Guíxola, núm.3 (abril de 1996), Cercle Cultural la Guíxola, Sant Salvador de Guardiola.

CAPDEVILA PLANS, Jaume (1999). "Sant Salvador de Guardiola, parroquial del segle XVII". Quaderns de la Guíxola, núm. 8 (abril de 1999), Cercle Cultural la Guíxola, Sant Salvador de Guardiola.

GÓMEZ GÓMEZ, Immaculada (1988). "Sant Salvador de Guardiola", Història del Bages, vol. 2, Parcir Ed., Manresa, p. 426-427.

